

בבא קמא צב-צג

עניין: כל המבקש רחים על חבירו... הוא נענה תחילה

כל המוסר דין על חבירו הוא נענש תחילה

חידושי אגדות מהר"ל

הוא (נענה) תחלה. שהרי (צ"ב ע"א) א"ל רבא לרבא
כיון שאותו דבר קרוב בר מרי מנא הא מלתא דאמור
לו יותר לכך כאשר נענה רבנן כל המבקש רחים על
האדם הוא נענה בדבר חבירו והוא צריך לאותו דבר
שהוא קרוב לו (תחלה*) הוא נענה תחלה וכו' אמר

המוסר דין על חבירו. (שם צ"ג ע"א). אמר רב חנן
הטעם הוא כמו כל המוסר דין על חבירו הוא
שארנו למעלה כל נענש תחלה וכו' והני מילי
המבקש רחים על חבירו ראית ליה דינא בארעא.
הוא נענה תחלה כי לעולם

הוא קרוב יותר אל בקשתו, וכן בענין זה בעצמו
המוסר דין ונקמה על מה שעשה לו חבירו ואין ספק
שהוא חוטא מה שצועק על חבירו כי מביא מדת
הדין בעולם בחינם, שהרי יש לו דין בארעא, ולכך
החרון קרוב אל הצועק, כי כאשר אין ראוי שיבא
הדין על הנצחק לכך הוא בא על הצועק דומה לזה
כי האדם (להשליך) [שמשליך] אבן בקיר כיון
שהאבן אינו נכנס בקיר נהפך האבן עליו.

ביאורי הגר"א ב"ק

[לה] כל המבקש כו' הוא נענה תחלה. כמ"ש בר"מ פ' עקב ק"ד דנטל ברכאן בקדמייתא.

וזוהו הטעם ג"כ מ"ש בסוף הפ' כל המוסר דין כו':

זהר פרשת עקב דף רע:-רעא.

אלהיך וגו' [1] פקודא (יח) דא לצרכא ליה לקב"ה על כל מה דאכיל
ושתי (ב) ואתהג' בהאי עלמא ואי לא בריך אקרי גזלן לגבי קב"ה דכתיב (משנ)
(ח) גזל אביו וחמו והא חוקמיה חזריי' בגין דברכאן דבריך ב"ג לקב"ה אתי
לאמשכא חיון ממקורא דחיי לשמיה דקב"ה קדישא ולארקא עליה מההוא משחא
עלמה. ואתי לאתמשכא מתמן לכל עלמא. וכתיב ואכלת ושבעת וברכת את יי' אלהיך
ואיטון ברכאן אריק ב"ג באיטון מלין מההוא מקורא עלאה ואתברכאן כל איטון דרגין
ומקורין ואתמליין לארקא על כל עלמין ואתברכאן כלוא כחדא. וע"ד אלטרין
ב"ג לשואה רעוטיה ברוח דברכאן בגין דיתברכון אבהן ובגין כלל כחדא ומאן
דמברך לקב"ה אתברך ונטיל חולקיה מאיטון ברכאן בקדמייתא דכל עלמא לתתא. כיון
דשחא דקב"ה מתברך מתמן נחית ושחא על רישיה חולקא קדמאה. והא חוקימנא
דכתיב (שמות כ) בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתך (אזכיר
כד"א (תהלים כ) יזכור כל מנחותיך). כיון דהיה ברכה אחייה ושחא על רישיה
מתמן אתפשט בכל עלמא בשעתא דאיטון ברכאן נחית מתעטרן גו [6] חקל

צדקת הצדיק אות פז

[פז] אין גזירה יוצאה מפי הקב"ה אלא
בהסכמת צדיקי הדור, [שהם בית דינו] כמו
שאמרו באידרא רבה (קמב:) סוד ה' ליראיו,
ועד דלא אסכימו לא נחתין דינין לעלמא.
ולכך צריך שמירה בזה שלא יצא לעולם דבר
רע מפיו, ולכך הצדיק נתפס ובהדי הוצא לקי
כרבא (ב"ק צב.). וביראי הכל במשפט, רק
שהוא כנ"ל מפני שהסכים והוא גרם
לפורענותם, ולכך ממנו מתחיל כדאיתא בבבא
קמא (שם). כענין מדה טובה, שאמרו
במתפלל על חבירו וכו' דהוא נענה תחילה.

שם משמואל שמיני עצרת תרע"ד

ביום השמיני עצרת תהי לכם. יש לפרש
דהנה כל ימות החג ישראל מקריבין
עבור שבעים האומות. והנה אמרו ז"ל (ב"ק
צ"ב.) כל המבקש רחים על חבירו והוא
צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה, ופירשו
הראשונים שהמתפלל נעשה צינור לשפע
עבור חבירו ובאשר הוא צריך לאותו דבר
פועל השפע אצלו תחילה:

ויש להוסיף בזה דברים עפ"י המבואר
במקובלים שכל דבר קדושה היורד
מלמעלה, איננו נעתק מלמעלה למטה באופן
שלמעלה נשאר ריקם, אבל הוא כמדליק מנר
לנר שהאור איננו נעתק מנר לנר אלא
מתרבה. וע"כ באשר המתפלל נעשה צינור
לשפע, איננו נעתק ממנו לחברו אלא מתרבה,
וע"כ פועל השפע אצלו תחילה שהרי איננו
נעתק ממנו כלל. וע"כ מובן אשר ישראל
המקריבין עבור שבעים האומות וממשיכין
להן שפע, בא השפע בראש וראשון לישראל,
ומהם נתרבה השפע ויורד לאומה"ע. ע"ז
אמר הכתוב ביום השמיני לא כן יהי
שמתרבה מכם השפע ויורד לאומה"ע אלא
עצרת תהי לכם היינו שתעצרו השפע לכם
לעצמכם: